Europos Sąjungos
oficialusis leidinys

LT
C serija

C/2024/6863

2024 11 28

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė

Vandenilis – infrastruktūra, plėtros poreikiai, finansavimas, naudojimas ir ribos

(nuomonė savo iniciatyva)

(C/2024/6863)

Pranešėjas: **Thomas KATTNIG**

Patarėjas	Joel TÖLGYES (II grupės pranešėjo)
Plenarinės asamblėjos sprendimas	2024 1 18
Teisinis pagrindas	Darbo tvarkos taisyklių 52 straipsnis 2 dalis
Atsakingas skyrius	Transporto, energetikos, infrastruktūros ir informacinės visuomenės skyrius
Priimta skyriuje	2024 7 18
Priimta plenarinėje sesijoje	2024 9 18
Plenarinė sesija Nr.	590
Balsavimo rezultatai (už / prieš / susilaikė)	171 / 0 / 2

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1. EESRK pripažįsta spartaus dujų iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių ir mažo anglies dioksido pėdsako vandenilio infrastruktūros diegimo svarbą būsimai energetikos sistemai, taip pat ES socialinei ir ekonominei gerovei bei konkurencingumui kitų ekonomikos regionų atžvilgiu. Dėl didelių iššūkių, susijusių su pasiūlos, paklausos ir infrastruktūros kūrimu, vandenilis pirmiausia turi būti naudojamas sunkiai elektrifikuojamuose sektoriuose ir kaip energijos kaupimo priemonė.

1.2. Atsižvelgiant į ES klimato srities tikslus ir ES vandenilio banko finansavimo kriterijus, viešojo finansavimo reikalavimus turėtų atitikti pirmiausia vandenilis iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių, kaip apibrėžta Komisijos deleguotame reglamente (ES) 2023/1184 ([1]). Tačiau EESRK pripažįsta, kad ypač pereinamuoju laikotarpiu reikės naudoti kitų formų atsinaujinančiųjų energijos išteklių ir mažo anglies dioksido pėdsako vandenilį ir dujas, kaip apibrėžta Vandenilio ir dekarbonizuotų dujų rinkos dokumentų rinkinyje.

1.3. Sertifikavimo sistemomis turi būti užtikrinami ne tik ekologiniai kriterijai, bet ir socialiniai standartai. Šie standartai turi apimti tinkamas ir saugias darbo sąlygas bei darbo, socialinių ir profesinių sąjungų teisių laikymąsi. Sertifikavimo ir tikrinimo sistemas turi įgyvendinti centrinė ES įstaiga ir jos negali būti pakeistos įmonių dalyvavimu savanoriškose sertifikavimo schemose.

1.4. EESRK pripažįsta vamzdynų infrastruktūros svarbą sparčiam dujų iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių ir mažo anglies dioksido pėdsako vandenilio infrastruktūros diegimui. Kadangi transporto infrastruktūros kūrimas pareikalaus didelių išlaidų, EESRK pabrėžia, kad svarbu veiksmingai paskirstyti išteklius. Tam reikės pažangaus ir integruoto planavimo, be kita ko, tarpvalstybiniu mastu, ir reglamentavimo režimo, kuris sudarytų sąlygas būtinoms investicijoms į infrastruktūrą, kartu skatinant visos energetikos sistemos aplinkosauginį tvarumą ir apsaugant tinklo naudotojus nuo pernelyg didelių tinklo mokesčių.

([1]) Komisijos deleguotasis reglamentas (ES) 2023/1184 2023 m. vasario 10 d. kuriuo Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2018/2001 papildoma Sąjungos metodika, kurioje išdėstytos išsamios nebiologinės kilmės skystojo ir dujinio transporto kuro gamybos iš atsinaujinančiųjų išteklių taisyklės (OL L 157, 2023 6 20, p. 11).

1.5. EESRK pripažįsta, kad leidus dujų tinklų operatoriams valdyti vandenilio tinklus, būtų galima užtikrinti sinergiją, susijusią su praktine patirtimi ir kvalifikuotais darbuotojais. Tačiau tai reiškia, kad esami darbuotojai turės būti tinkamai apmokyti, o darbo jėgą reikės išlaikyti sudarant geras darbo sąlygas. Pavyzdžiui, tinklo operatoriai turi būti saistomi įprastų kolektyvinių sutarčių, o norint pritraukti kvalifikuotą darbo jėgą, reikia gerinti darbo sąlygas. EESRK ragina užtikrinti veiksmingą ir įtikinamą socialinį dialogą dujų sektoriuje tiek Europos, tiek nacionaliniu lygmeniu.

1.6. Atsižvelgiant į didėjančius dujų tinklų tarifus dėl energetikos sistemos dekarbonizacijos ir į dėl to mažėjantį dujų tinklų naudojimą, būtina vengti papildomos naštos – kryžminio vandenilio tinklų subsidijavimo iš dujų tinklo naudotojų. Tai ypač svarbu, nes būsimi vandenilio tinklo infrastruktūros naudotojai (t. y. konkretūs pramonės sektoriai) labai skiriasi nuo dabartinių dujų tinklo naudotojų (pramonės, MVĮ ir namų ūkių). Todėl svarbu kuo plačiau taikyti principą „naudotojas moka“ ir taip užtikrinti, kad vandenilio infrastruktūrą pirmiausia finansuotų tos infrastruktūros naudotojai, įskaitant tuos, kurie į tinklą tiekia vandenilį iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių ir mažo anglies dioksido pėdsako vandenilį.

1.7. Ypač ankstyvaisiais vandenilio infrastruktūros diegimo etapais valstybės finansavimu būtų galima papildyti finansavimą, grindžiamą principu „naudotojais moka“, taikant tinklo tarifus. Konkrečiau, valstybės finansavimas galėtų padėti paskirstyti tinklo išlaidas per tam tikrą laiką. Tačiau svarbu, kad toks finansavimas būtų tinkamo lygio, pagrįstas sąnaudų ir naudos aspektais, ir kad būtų kuo labiau išlaikytas principas „naudotojas moka“. Būsimi tinklo naudotojai turi padengti atitinkamą infrastruktūros kūrimo išlaidų dalį. Negalima leisti finansinių priemonių, dėl kurių viešasis sektorius prisiima pernelyg didelę riziką, o pelnas iš dujų tinklo infrastruktūros naudojimo yra privatizuojamas. Be to, bendriems Europos interesams svarbūs vamzdynai turėtų būti bent iš dalies finansuojami iš bendrų finansinių išteklių. Todėl reikėtų išplėsti paramą, pavyzdžiui, šiuo metu teikiamą pagal bendro interesų projektų (BIP) sąrašą. Bet kuriuo atveju viešoji finansinė parama turi būti susieta su socialinėmis ir ekologinėmis sąlygomis.

2. **Nuomonės aplinkybės**

2.1. Tam tikru mastu kartu su elektrifikacija reikės naudoti vandenilį iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių ir mažo anglies dioksido pėdsako vandenilį, kaip apibrėžta Komisijos deleguotame reglamente (ES) 2023/1184 ir Vandenilio ir dekarbonizuotų dujų rinkos dokumentų rinkinyje Tai taikoma, pavyzdžiui, sunkiai elektrifikuojamiems gamybos procesams, kai vandenilis iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių ir mažo anglies dioksido pėdsako vandenilis reikalingas kaip gamybos veiksnys, pavyzdžiui, plieno, chemijos ir cemento pramonėje, taip pat tvariems degalams, skirtiems oro transportui, sunkiajam krovininiam transportui ir jūrų transportui. Elektros energijos sektoriuje, pereinant prie atsinaujinančiųjų išteklių elektros energijos, taip pat reikės naudoti vandenilį iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių. Galiausiai, kadangi atsinaujinančiųjų išteklių elektros energijos gamyba yra nepastovi, vandenilis iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių gali būti svarbus sezoniniam energijos kaupimui.

2.2. Energijos tiekimo saugumas energetikos sistemoje, sprendimai dėl gamybos ir vietos, taigi ir darbo vietos, priklauso nuo to, ar pavyks padidinti gamybos ir paskirstymo apimtis Europoje. Šiuo atžvilgiu EESRK taip pat nurodo savo nuomonę „Europos vandenilio banko kūrimas“.

2.3. Vandenilio gamybos didinimas susijęs su daugybe neaiškumų tiek pasiūlos, tiek paklausos atžvilgiu. Šie neaiškumai yra tarpusavyje susiję ir egzistuoja ne tik ES, bet ir visame pasaulyje. Iki 2050 m. pasaulinis įrengtasis elektrolizerio gamybos pajėgumas turės būti padidintas 6 000–8 000 kartų, palyginti su dabartiniu įrengtuoju pajėgumu, o atsinaujinančiųjų išteklių elektros energijos gamybos pajėgumai turės būti padidinti dešimt kartų.

2.4. Dėl vandenilio importo taip pat kyla klausimų dėl galimybės išvengti priklausomybės nuo atskirų trečiųjų šalių, darbo ir gamybos sąlygų tose šalyse ir poveikio kilmės šalių energetiniam saugumui.

2.5. Regionai, kuriuose vandenilio gamybos potencialas yra didžiausias, skiriasi nuo regionų, kuriuose vandenilio paklausa yra didžiausia. Todėl vandenilio pasiūla (įskaitant importą) ir paklausa labai priklauso nuo būsimos vandenilio infrastruktūros. Europos Sąjungoje transportavimui daugiausia naudojami vandenilio tinklai, todėl gali tekti esamus dujotiekius pritaikyti vandenilio transportavimui arba tiesti naujus vandenilio vamzdynus. EESRK nuomonėje TEN/823 pabrėžė tarpvalstybinės energetikos infrastruktūros svarbą. Be to, pasiūla ir paklausa taip pat gali skirtis priklausomai nuo gamybos laiko ir naudojimo laiko. Todėl kuriant vandenilio infrastruktūrą taip pat turėtų būti kuriamos saugyklos.

2.6. Šiuo metu energetikos infrastruktūra dažnai finansuojama iš naudotojams taikomų mokesčių. Remiantis trišaliu susitarimu dėl dujų vidaus rinkos dokumentų rinkinio ([2]), tai bus taikoma ir būsimiems vandenilio tinklams: investicijų, eksploatavimo ir techninės priežiūros išlaidas padengs tinklo naudotojai. Taigi šios finansavimo formos privalumas yra tas, kad jei ji yra tinkamai parengta, ji atitinka faktinį naudojimą.

2.7. Tačiau kyla problemų, susijusių su vandenilio tinklų finansavimo išlaidų paskirstymu per tam tikrą laiką. Iš pradžių didelių išlaidų patirs nedidelis skaičius naudotojų, o tai nesudaro palankių sąlygų vandenilio gamybai ir naudojimui.

2.8. Be to, investuojant į žaliąją pertvarką, pavyzdžiui, investuojant į energetikos infrastruktūrą ar elektrolizerius, šiuo metu kyla sunkumų. Kadangi centriniai bankai, reaguodami į padidėjusią infliaciją, padidino palūkanų normas, kapitalo išlaidos didėja.

2.9. Naujausioje ataskaitoje Europos Audito Rūmai ([3]) nurodo, kad Europos Komisijos tikslai dėl vandenilio iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių gamybos ir naudojimo iki 2030 m. yra pernelyg plataus užmojo. Auditoriai ragina Komisiją atnaujinti savo vandenilio strategiją, visų pirma priimti strateginius sprendimus dėl tolesnių veiksmų įvertinus tikrąją padėtį, nesukuriant naujos strateginės priklausomybės, nustatyti ES veiksmų gaires ir stebėti pažangą, gauti patikimų duomenų apie nacionalinį finansavimą ir atitinkamai įvertinti ES finansavimo schemų tinkamumą, stebėti patvirtinimo procedūras valstybėse narėse ir priimti aiškų sprendimą dėl paramos ir koordinavimo su vandenilio pramone ir jai skirtų priemonių. EESRK palankiai vertina šią ataskaitą ir mano, kad ji patvirtina Komiteto mintis apie vandenilio rinkos kūrimą. Reikia stiprinti visą vertės grandinę ir užtikrinti būtinas investicijas. Be to, pirmenybę vandeniliui reikia teikti tuose sektoriuose, kuriuose jo labiausiai reikia, nes vandenilio pasiūla nebus tokia, kokios iš pradžių tikėjosi Komisija.

3. **Bendrosios pastabos**

3.1. EESRK manymu, labai svarbu greitai pradėti naudoti vandenilį. Kad tai būtų galima įgyvendinti, reikia didinti elektrolizerių gamybos mastą, diegti reikiamą švarios elektros energijos gamybą, sukurti tinkamą infrastruktūrą, užtikrinti teisingą susijusių išlaidų paskirstymą ir veiksmingą finansinių išteklių bei paties vandenilio naudojimą.

3.2. Dėl ribotų galimybių ir jau dabar didelių iššūkių, susijusių su pasiūlos, paklausos ir infrastruktūros kūrimu, reikės taikyti išlaidų ir išteklių požiūriu efektyvų metodą. Tai reiškia, kad vandenilio naudojimas pirmiausia turi būti orientuotas į sritis, kurias sudėtinga elektrifikuoti.

3.3. Siekiant klimato srities tikslų, EESRK manymu, būtina naudoti tik vandenilį iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių, kaip apibrėžta Komisijos deleguotame reglamente (ES) 2023/1184 ir Vandenilio ir dekarbonizuotų dujų rinkos dokumentų rinkinyje. Kartu EESRK pripažįsta, kad yra kitų formų mažo anglies dioksido pėdsako vandenilio gamybos procesų, kuriuos reikės naudoti pereinamuoju laikotarpiu, nes šiuo etapu metu vandenilio paklausa greičiausiai viršys pasiūlą. Todėl EESRK ragina tuo metu įvertinti viešąjį finansavimą kitiems mažo anglies dioksido kiekio gamybos procesams. Bet kuriuo atveju viešasis finansavimas turėtų būti skiriamas tik gamybos procesams, kurių bendras taršos intensyvumas (įskaitant netiesiogiai išmetamą ŠESD kiekį) yra panašus į vandenilio iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių gamybą. Kadangi ateityje vandenilio paklausa bus iš dalies patenkinta importu, prioritetą reikėtų teikti ne tik vandeniliui iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių, bet ir vandenilio importui.

3.4. EESRK mano, kad importuojant vandenilį ir sudarant tam reikalingus susitarimus su trečiosiomis šalimis turi būti paisoma Europos vertybių. Turi būti užtikrintos tinkamos ir saugesnės darbo sąlygos bei darbo, socialinių ir profesinių sąjungų teisių laikymasis. Be to, reikia atsižvelgti į geografines aplinkybes (pvz., šalies gamybos ir eksporto gebėjimus ir pajėgumus) ir į ES strateginio savarankiškumo tikslus.

([2]) Žr. preliminarų susitarimą dėl Dujų vidaus rinkos reglamento ir preliminarų susitarimą dėl Dujų vidaus rinkos direktyvos.

([3]) *Su vandeniliu iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių susijusi ES pramonės politika. Teisinė sistema iš esmės priimta – laikas ją patikrinti tikrovėje*, Audito rūmų specialioji ataskaita 12/2021.

3.5. Vienas iš būdų užtikrinti su vandeniliu susijusių klimato, aplinkos ir darbuotojų apsaugos standartų laikymąsi galėtų būti specialios socialinės ir ekologinės vandenilio kilmės garantijos. Svarbu, kad tokiose garantijose būtų numatyti privalomi reikalavimai, siekiant išvengti piktnaudžiavimo ir užtikrinti, kad vandenilis, sertifikuotas kaip gautas iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių, iš tikrųjų atitiktų apibrėžtinus socialinius ir ekologinius kriterijus. Nors AIED III dabar nustatytos aiškios vandenilio iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių klasifikavimo taisyklės, importo procedūra vis dar neaiški. EESRK manymu, svarbu, kad kilmės garantijos atspindėtų faktinį atsinaujinančiųjų išteklių elektros energijos naudojimą vandenilio gamybai, kad elektros energijos gamyba ir vandenilio gamyba būtų fiziškai ir laiko požiūriu artimos ir kad nebūtų išstumtos kitos atsinaujinančiųjų išteklių elektros energijos panaudojimo sritys. EESRK mano, kad ES, siekdama tapti pasauline lydere, turėtų, kiek įmanoma, imtis vadovaujamojo vaidmens ir nustatyti aiškias vienodas taisykles. Sertifikavimo ir tikrinimo sistemas importui taip pat turi naudoti centrinė Europos įstaiga ir jos negali būti pakeistos įmonių dalyvavimu savanoriškose sertifikavimo schemose.

3.6. Vandeniliui taip pat teks svarbus vaidmuo stabilizuojant ateities elektros energijos sistemą. Gaminant atsinaujinančiųjų išteklių elektros energiją, priklausomai nuo oro sąlygų ir metų laikų, dažnai susidarys elektros energijos perteklius, tačiau vandenilis tokiais atvejais gali būti naudojamas kaip saugykla. Be to, vandenilio gamyba taip pat gali būti naudojama elektros energijos tinklui stabilizuoti, kaip nurodyta nuomonėje TEN/827. Tai gali sumažinti poreikį plėsti elektros energijos tinklą ir sumažinti plėtros išlaidas.

3.7. Esamos dujų tinklo infrastruktūros pertvarkymas ir vandenilio infrastruktūros plėtra susiję su didelėmis investicinėmis sąnaudomis. Siekiant kuo labiau sumažinti ekonomines sąnaudas, turi būti taikomas išlaidų ir išteklių požiūriu veiksmingas požiūris. Tam reikės pažangaus ir integruoto planavimo, be kita ko, tarpvalstybiniu mastu (žr. nuomonę TEN/823); toks planavimas turėtų būti derinamas su kitais atitinkamais strateginiais planais, pavyzdžiui, pramonės priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo strategijomis ir į energiją orientuotu miestų planavimu, ir visada turėtų būti atliekamas sąnaudų ir naudos vertinimas.

3.8. Siekiant padidinti pritarimą vandenilio infrastruktūros, įskaitant elektrolizerius, kūrimui ir didesniems elektros energijos gamybos pajėgumams, EESRK pabrėžia veiksmingo piliečių dalyvavimo svarbą, kaip nurodyta nuomonėje TEN/827.

3.9. Kaip elektros energijos ir dujų tinklai, vandenilio tinklai sudaro natūralią monopoliją, todėl tinklo operatoriai turi monopolinę galią, leidžiančią jiems nustatyti pernelyg didelius naudotojams taikomus mokesčius. Todėl reikia reglamentavimo, kuriuo būtų užtikrintas aukštas tiekimo saugumo lygis ir tinkama kompensacija tinklo operatoriams, kad būtų sudarytos sąlygos būtinoms investicijoms į infrastruktūrą, kartu skatinant visos energetikos sistemos aplinkosauginį tvarumą. Be to, reglamentavimas turi apsaugoti tinklo naudotojus nuo pernelyg didelių mokesčių ir užtikrinti, kad tinklo operatorių veikla būtų ekonomiškai efektyvi, taip užtikrinant įperkamumą, kaip neseniai pakartojo Europos Audito Rūmai ([4]).

3.10. Jei ateityje vandenilio tinklus valdys įmonės, kurios jau valdo dujų tinklus, tai galėtų būti naudinga sinergija, jei bus įgyta praktinės patirties ir turima tinkamai kvalifikuotų darbuotojų. Tačiau tai reiškia, kad esami darbuotojai turės būti tinkamai apmokyti, o darbo jėgą reikės išlaikyti sudarant geras darbo sąlygas. Pavyzdžiui, tinklo operatoriams turi būti privalomos įprastos kolektyvinės sutartys (žr. nuomonę TEN/827). Be to, norint rasti kvalifikuotos darbo jėgos, būtina užtikrinti patrauklias ir kokybiškas darbo sąlygas. Tai būtų galima padaryti įgyvendinant priemones, skirtas lyčių lygybei didinti, kokybės užtikrinimo priemones saugos ir sveikatos srityse, užtikrinant darbo teisės aktų vykdymą ir steigiant darbuotojų tarybas. ES socialinis dialogas yra svarbi šio proceso varomoji jėga, kurią siekiama stiprinti įgyvendinant Val Duchesse deklaraciją. Socialinės partnerystės veiksmais stiprinama ekonomika ir socialinė sanglauda. Todėl EESRK ragina užtikrinti veiksmingą ir prasmingą socialinį dialogą dujų sektoriuje Europos ir nacionaliniu lygmenimis.

([4]) *Tebėra „nuotėkių" ES dujų tiekimo sistemoje*, Europos Audito Rūmų naujienos, 2024 m. birželio 24 d.

3.11. Tačiau, be sinergijos teikiamos naudos, ši dvejopa sistema gali lemti kryžminį subsidijavimą, kai eksploatavimo ir techninės priežiūros išlaidos būtų kryžminiu būdu finansuojamos iš dujų tinklo lėšų. Trišalio dialogo dėl Dujų vidaus rinkos reglamento projektu tam tikromis aplinkybėmis būtų sudarytos sąlygos tokiam kryžminiam subsidijavimui. Tai sudėtinga, nes vandenilio infrastruktūros naudotojų grupės labai skiriasi nuo dujų infrastruktūros naudotojų grupių: mažesnės įmonės ir namų ūkiai ateityje nenaudos vandenilio, tačiau jei būtų vykdomas kryžminis subsidijavimas, jie prisidėtų prie vandenilio infrastruktūros išlaidų padengimo. Artimiausiais metais dujų tinklo naudotojams bet kuriuo atveju didės tinklo mokesčiai, nes dėl dujų tinklų mažinimo ir laipsniško dujų atsisakymo dujų tinklo infrastruktūros išlaidas turės padengti vis mažiau naudotojų. Ši tendencija, kuri kelia nerimą ir vartotojų apsaugos požiūriu, yra ypač nepalanki naudotojams, susiduriantiems su pasitraukimo kliūtimis (pvz., nuomininkams arba mažas pajamas gaunantiems namų ūkiams, kurie negali sau leisti pakeisti šildymo sistemos). Todėl svarbu kuo plačiau taikyti principą „naudotojas moka“ ir taip užtikrinti, kad vandenilio infrastruktūrą pirmiausia finansuotų tos infrastruktūros naudotojai. Tam reikės griežtai atskirti ilgalaikį turtą pagal teisės aktus.

3.12. Principas „naudotojas moka“ taip pat reiškia, kad infrastruktūrą turėtų finansuoti ne tik vartotojai, bet ir energiją į tinklą tiekiantys subjektai, nes dabartiniame vandenilio infrastruktūros diegimo etape akivaizdu, kad tiek vandenilio tiekėjai, tiek vartotojai yra priklausomi nuo infrastruktūros. EESRK manymu, labai nevienodas elektros energijos tinklo išlaidų paskirstymas tiekėjams ir vartotojams visoje ES turėtų būti laikomas neigiamu pavyzdžiu, kaip nurodyta nuomonėse TEN/823 ir TEN/827. Todėl tinklo naudojimo mokesčiai turi būti taikomi ne tik už pirkimą, bet ir tiekimą, atsižvelgiant į pusiausvyrą, atitinkančią principą „naudotojas moka“.

3.13. (Dalinis) veiklos pradžios finansavimas iš mokestinių pajamų, ypač ankstyvaisiais vandenilio infrastruktūros diegimo etapais, taip pat gali būti holistinio sprendimo dalis ir padėti paskirstyti tinklo išlaidas per tam tikrą laiką. Tokia parama galėtų atspindėti bendrus ekonominius vandenilio infrastruktūros plėtros interesus. Tačiau svarbu, kad toks finansavimas būtų tinkamo lygio, pagrįstas sąnaudų ir naudos aspektais, ir kad būtų kuo labiau išlaikytas principas „naudotojas moka“. Negalima leisti finansinių priemonių, dėl kurių viešasis sektorius prisiima pernelyg didelę riziką, o pelnas iš dujų tinklo infrastruktūros naudojimo yra privatizuojamas. Kartu su viešuoju finansavimu valdžios institucijoms turi būti užtikrinta tinkama investicijų grąža.

3.14. Energetikos pertvarką, įskaitant būtinas investicijas į vandenilio sektorių, stabdo dėl didesnių palūkanų normų smarkiai išaugusios kapitalo sąnaudos. Europos Centrinis Bankas (ECB) turi galimybių imtis veiksmų šioje srityje, nes remti energetikos pertvarką euro zonoje ir visoje ES atitinka ECB įgaliojimus. Pagal žaliąją diferencijuotą skolinimo sistemą ECB turi potencialiai veiksmingą priemonę energetikos pertvarkai skatinti ir pagrindiniam kainų stabilumo tikslui pasiekti. Ši priemonė gali būti žalesnė ankstesnės sėkmingos priemonės tikslinės ilgesnės trukmės refinansavimo operacijos (TITRO) versija ([5]), kurią pasiūlė Finansų sistemos žalinimo tinklo (NGFS) centriniai bankai ir kuri buvo apsvarstyta ECB strategijos peržiūroje. Ši priemonė suteikia ECB galimybę bankams, kaip pagrindiniam skolinimo kanalui Europoje, siūlyti ilgalaikį finansavimą patraukliomis sąlygomis ir taip skatinti bankus skolinti realiajai ekonomikai. Todėl EESRK ragina ECB dėti pastangas siekiant sukurti žaliąją TITRO priemonę energetikos pertvarkai remti, nedarant poveikio pagrindiniam kainų stabilumo tikslui.

3.15. Atsižvelgiant į tai, kad vandenilio tinklų reglamentavimas ir finansavimas daro didelį poveikį perskirstymui ir makroekonomikai, atitinkami suinteresuotieji subjektai turi dalyvauti demokratiniame šio reglamentavimo ir finansavimo nustatymo procese. Kadangi daugeliu atvejų dujų tinklai bus pertvarkyti į vandenilio tinklus, turi dalyvauti dujų tinklo naudotojų atstovai, pavyzdžiui, socialiniai partneriai. Didesnis dėmesys tinklo kodeksams, kaip aptarta dujų vidaus rinkos dokumentų rinkinyje, turėtų būti vertinamas kritiškai, nes į jį nepakankamai įtraukiami atitinkami suinteresuotieji subjektai, o tinklo operatoriams ir Komisijai suteikiama pernelyg didelė sprendimų priėmimo galia. Dabartinis gamtinių dujų sektoriuje taikomas procesas taip pat turėtų būti numatytas vandenilio sektoriuje. Tai galima pasiekti suteikiant galių nacionalinėms energetikos reguliavimo institucijoms, kad jos prižiūrėtų besiformuojančią vandenilio rinką ir peržiūrėtų vandenilio tarifus iš galutinių vartotojų interesų perspektyvos.

([5]) *Targeting a sustainable recovery with Green TLTROs: Green, Targeted and Long-Term Refinancing Operations (Tvaraus atsigavimo siekis naudojant žaliąsias TITRO priemones: žaliosios, tikslinės ir ilgalaikės refinansavimo operacijos)* , Jens van ‘t Klooster ir Rens van Tilburg, „Positive Money Europe & Sustainable Finance Lab“, 2020 m. rugsėjo mėn.

3.16. EESRK mano, kad svarbu, jog vandenilio infrastruktūros plėtros finansinė našta būtų subalansuota regionų lygmeniu. Todėl, pirma, svarbu, kad tarpininkai padengtų atitinkamą vamzdynų infrastruktūros išlaidų dalį. Be to, bendriems Europos interesams svarbūs vamzdynai taip pat turėtų būti bent iš dalies finansuojami iš bendrų finansinių išteklių. Todėl reikėtų išplėsti paramą, pavyzdžiui, šiuo metu teikiamą pagal BIP sąrašą. Be to, finansavimas turėtų būti teikiamas ankstyvuoju projektų rengimo etapu, kad būtų padidintos galimybės pritraukti rinka pagrįstą finansavimą. Šiuo atveju būtina laikytis socialinių ir ekologinių sąlygų. Be būtinybės laikytis tvarumo kriterijų, EESRK atkreipia dėmesį į 3.9 punkte pateiktas pastabas.

Briuselis, 2024 m. rugsėjo 18 d.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Oliver RÖPKE